

JUS3212 utsatt eksamen sensorveiledning

JUS3212 utsatt eksamen

Sensorveiledning

Sensorveiledning Jus3212 Vår 2022 -

Oppgaven er oppgave 1 av en eksamen på 6 timer. Oppgave 2 er en mindre selskapsrettslig oppgave. Det er slik oppgaveteksten i skrivende stund er formulert ikke angitt tidsforbruk eller uttelling for de to oppgavene, men det kan se ut til at oppgave 1 har et omfang på omkring to tredjedeler av den samlede eksamensmengden.

Eksamen gjennomføres som hjemmeeksamen. Sensorene må være oppmerksomme på at kandidatene dermed har alle hjelpemidler tilgjengelig, og at det også visstnok er nokså vanlig at de forbereder seg til eksamen ved å skrive maler til svar på ulike typer spørsmål. Lange teoretiske utledninger med liten eller ingen betydning for problemstillingene i oppgaven vil ikke kunne telle positivt, men snarere kunne medføre trekk.

Oppgaven gjelder en tvist mellom avtaleerverver Kari og utleggstaker Dogger Bank, i anledning en bil som Kari har kjøpt av Marte Kirkerud, men som Dogger Bank har tatt utlegg i før Kari fikk bilen overlevert til seg. Det dreier seg altså om en dobbeltsuksjonskonflikt, der S er utleggstaker og B er avtaleerverver.

Oppgaven må sies å være relativt sentral i forhold til læringskrav og litteratur, og den vil sette kandidatene på prøve både når det gjelder å stille problemet rett, tolke de relevante lovbestemmelsene og resonnerer rundt de grunnleggende hensynene bak reglene.

Kari hevder at hun har ekstingvert Dogger Banks rett etter godtroervervsloven § 1. Dogger Bank fastholder imidlertid sin rett under henvisning til godtroervervsloven § 4 nr. 2. Etter denne bestemmelsen gjelder ikke ekstinksjonsregelen i § 1 overfor den som har fått tinglyst utlegg i motorvogn som er registrert i løsreregisteret.

Logisk sett er spørsmålet om ekstinksjonsregelen i det hele tatt gjelder det prinsipale, mens spørsmålet om vilkårene for ekstinksjon er oppfylt vil være subsidiært. Det vil derfor være mest korrekt å behandle spørsmålet om rekkevidden av godtroervervsloven § 4 nr. 2 først. Noen kandidater vil nok likevel gjøre ekstinksjonsdrøftelsen først. Så sant dette ikke bærer bud om misforståelser av forholdet mellom problemstillingene, bør det ikke medføre særlig trekk.

Spørsmålet om ekstinksjonsregelen i § 1 kommer til anvendelse må ta utgangspunkt i en tolkning av ordlyden i godtroervervslovens § 4 nr 2 og panteloven § 5-5. Tolkingsbehovet oppstår fordi det, som i vår sak, kan gå noe tid fra et dokument blir innregistrert eller journalført til det er ferdig behandlet i Løsreregisteret. Når skal da rettsvirkningene av registreringen i forhold til senere avtaleerverver inntre?

I godtroervervslovens § 4 nr 2 er vilkåret for å sette ekstinksjonsregelen ut av kraft at utleggstakeren «har fått tinglyst» utlegget. I og med at dokumentet kommer inn, blir behandlet og så registrert, kan denne ordlyden tale for at det er en form for endelig registrering

som er avgjørende. Ordlyden kan imidlertid neppe sies å utelukke valg at et tolkningsalternativ der innregistrering (eller journalføring) av dokumentet er tilstrekkelig.

Etter tinglysningsloven § 34 om registrering i løsreregisteret er blant annet tinglysningsloven § 20, som regulerer dobbeltsuksjonskonflikten for fast eiendom, gitt tilsvarende anvendelse. Tinglysningsloven § 20 bestemmer at når et dokument «er registrert» går rettservervet dokumentet gir uttrykk for i kollisjonstilfeller foran rettserverv som ikke er registrert samtidig eller tidligere.

Tinglysningen foregår i henhold til tinglysningsloven §§ 4 og 5 ved at dokumentet «registreres i grunnboken». Loven gjør ikke lenger noe skille mellom dagbok og grunnbok. I tinglysningsloven § 7 finnes det en sontring mellom registrering når dokumentet «kommer inn» og «endelig» registrering. Tinglysningsloven § 25 synes å forutsette at rettsvirkningene inntrer allerede ved foreløpig registrering ("kommer inn").

Kandidatene kan tenkes å trekke i bestemmelsenes forarbeider, men det kan fort føre ut på en lang vandring som ikke vil gi noe entydig svar på valg av tolkningsalternativ.

Kandidatene kan også se hen til de grunnleggende legislative hensynene, og da spesielt omsetningshensynet og publisitetshensynet. Heller ikke disse hensynene gir noe klart svar på valg av tolkningsalternativ for den situasjonen vi har i oppgaven. Det er på det rene at Kari fikk beskjed om at det var registrert et nytt dokument da hun henvendte seg til Løsreregisteret. Det er således ikke slik at utlegget var «usynlig» for henne da hun gjennomførte kjøpet, selv om det ikke var positivt fastslått hva slags dokument det var tale om. Det er et pluss om kandidatene poengterer at det er mindre betenkelig å innskrenke godtroeregelelen når erververen får et varsel.

Løsningen kan sies å være noe tvilsom, og det blir kandidatenes resonnement som blir avgjørende for karaktergivningen, ikke hvilket resultat de lander på.

Subsidiært bør kandidatene drøfte om Kari har oppfylt vilkårene etter godtroervervlovens § 1 for ekstinksjon av Dogger Banks utlegg. Denne drøftelsen forutsetter som tidligere nevnt at regelen i § 4 nr 2 som setter ekstinksjonsregelen til side ikke er oppfylt.

Det er etter bestemmelsen tre vilkår for godtroerverv. At tingen er solgt av den som sitter med tingen. Marte hadde en eiers rådighet over bilen, og dette vilkåret bør kandidatene ganske raskt komme til er oppfylt. Videre må mottakeren ha fått tingen, i dette tilfellet bilen, «overlevert» til seg. Det vilkåret er også oppfylt. Større tvil knytter seg til det siste vilkåret, som krever «god tro», noe som er nærmere presisert i § 1 nr. 2. Her kan kandidatene blant annet trekke frem at Kari sjekket Løsreregisteret, at hun fikk informasjon om et dokument og oppfordring om å ta kontakt senere. Dette kan tale mot god tro. På den annen side forhørte Kari seg med selger, Marte. Hun hadde også en avtale om å gjennomføre 15. mars «uten mulighet til utsettelse». Det kan være tvisomt om dette i den foreliggende situasjonen er tilstrekkelig til å bevare den gode troen.

Kari innvender også at det uansett ville være urimelig om hun skulle miste en bil til kr. 200 000 for å dekke en gjeld på kr. 50 000, spesielt når det var en annen som skyldte pengene. Denne innsigelsen kan raskt avvises, og kandidatene kan også kort bemerke at Kari kan rette krav mot Marte på grunn av forholdet. Dette bør imidlertid ikke drøftes.

Endelig anfører Dogger Bank at Kari ikke kunne ek스팅vere deres rett uten å tinglyse kjøpet sitt i Løsøreregisteret. Dette kan Dogger Bank ikke høres med. I tinglysningsloven § 34 er det bestemt at det i registeret kan registreres dokumenter kun så langt tinglysningen ved lov er tillagt rettsvirkning eller pålagt ved lov. Dette er gjort for en rekke panteretter, men ikke for salg av for eksempel motorvogn.

Ved vurderingen bør evne til å formulere gode problemstillinger, presis begrepsbruk, evne til tolkning og i det hele tatt en fornuftig rettslig argumentasjon premieres.

Denne veiledningen er skrevet før jeg har lest noen besvarelser.

Oslo, 9. mai 2022

Sverre Blandhol

Del II

Læringskrav og pensum

Læringskravene krever blant annet «god forståelse» for «*[a]nsvarlige selskapers, aksjeselskapers og allmennaksjeselskapers rettsforhold, herunder: [...] selskapsdeltakernes ansvar for selskapets forpliktelser*». Oppgavens tema vil også gå inn under læringskravet om god forståelse for «*selskapsrettslige prinsipper*» og «*[k]arakteristiske trekk ved ansvarlig selskap, aksjeselskap [...]*». Det kan også legges til at temaet er behandlet på forelesning og på kurs.

Kandidatene kan velge mellom bøkene til Andenæs eller Woxholth, begge med tittel Selskapsrett. Henvisninger i denne sensorveiledningen, gjøres til boken til Woxholth (Selskapsrett, 7. utg. 2021).

Veiledningen er skrevet uten at jeg har lest noen besvarelser.

Nærmere om oppgaven

Oppgaven ber kandidatene forklare forskjeller og likheter mellom deltakernes ansvar for selskapets forpliktelser etter henholdsvis aksjeloven og selskapsloven. Nedenfor følger noen ikke-uttømmende punkter som det kan være naturlig å ha med i besvarelsen av oppgaven.

Mange vil antakelig starte med å definere hva som kjennetegner henholdsvis et aksjeselskap og et ansvarlig selskap. Det er fornuftig, fordi deltakernes ansvar for selskapets forpliktelser nettopp inngår i definisjonen av henholdsvis et aksjeselskap og et ansvarlig selskap, jf. aksjeloven § 1-1 annet ledd og selskapsloven § 1-1 første ledd.

Oppgaveteksten legger ikke opp til noen drøftelse av grensdragningen mellom aksjeselskap og ansvarlig selskap. Noen vil kanskje nevne at personer som i fellesskap driver økonomisk virksomhet, som hovedregel hefter fullt ut personlig og ubegrenset, med mindre det er et særlig grunnlag for ansvarsbegrensning, se Woxholt s. 38-39 med videre henvisninger. Det er

greit å påpeke dette poenget kort, men noen omfattende drøftelse av grensedragningen mellom aksjeselskaper og ansvarlige selskaper, legger oppgaven som sagt ikke opp til.

Videre bør kandidatene få frem at aksjeloven og selskapsloven opererer med forskjellige utgangspunkt for så vidt gjelder deltakernes ansvar for selskapets forpliktelser.

Etter aksjeloven er utgangspunktet prinsippet om begrenset ansvar og den indirekte heftelse, jf. aksjeloven § 1-2 første ledd jf. § 1-2 annet ledd. Til gjengjeld stiller aksjeloven gjennomgående strenge krav til beskyttelse av selskapskapitalen. Det vil være naturlig om studentene redegjør kort for reglene om kapitalbeskyttelse (bl.a. kravet om forsvarlig egenkapital og utdelingsreglene), men noen omfattende redegjørelse er ikke nødvendig. Oppgaveteksten ber studentene kun om å forklare hvordan reglene om deltakernes ansvar for selskapets forpliktelser «får betydning» for kapitalbeskyttelsesreglene.

Selskapslovens utgangspunkt er det motsatte av aksjelovens når det gjelder deltakernes ansvar for selskapets forpliktelser. I ansvarlige selskap er utgangspunktet at deltakerne svarer fullt ut og solidarisk for selskapets forpliktelser, jf. selskapsloven § 2-4 første ledd. Til gjengjeld setter selskapsloven få begrensninger på deltakernes adgang til selskapskapitalen. Den eneste ufravikelige utdelingssperren i selskapsloven er § 2-26 fjerde ledd, som forbyr utdelinger til deltakerne «så langt dette åpenbart vil skade selskapets eller kreditorenes interesser». Terskelen for anvendelse av § 2-26 fjerde ledd er såpass høy at bestemmelsen kun får anvendelse i unntakstilfeller, se Woxholt s. 309.

Fra utgangspunktene gjelder det enkelte unntak og modifikasjoner både for aksjeselskaper og ansvarlige selskaper.

For *aksjeselskapenes* del kan vi forvente at studentene vil behandle reglene om (i) identifikasjon; (ii) erstatningsansvar; og (iii) ansvarsgjennombrudd. Disse temaene er behandlet av Woxholt på s. 148 flg. og s. 360 flg. Identifikasjon og ansvarsgjennombrudd har til felles at selskapets forpliktelse etter omstendighetene kan tilordnes deltakeren. Ved erstatningsansvar er det strengt tatt ikke tale om at deltakeren hefter for selskapets forpliktelse. Et erstatningskrav mot deltakeren står på egne ben. Det ansvarsbetingende for deltakeren vil typisk være at deltakeren ikke har varslet kreditor om risikoen for at selskapet er ute av stand til å oppfylle en forpliktelse, jf. eksempelvis HR-2017-2375 Ulvesund Elektro.

For de *ansvarlige selskapenes* del vil det kanskje særlig være naturlig å behandle den enkelte deltakers adgang til å begrense sitt personlige ansvar sammenlignet med lovens hovedregel, jf. selskapsloven § 2-4(3).

I lys av oppgaveteksten vil trolig en del kandidater behandle deltakernes erstatningsansvar etter regelen i selskapsloven § 2-43. Det bør i så fall påpekes at erstatningsansvaret kommer i tillegg til at deltakeren allerede etter lovens hovedregel er ansvarlig for selskapets forpliktelser. Erstatningsansvar overfor kreditorer i ansvarlige selskaper er derfor langt mindre praktisk enn den tilsvarende erstatningsregelen i aksjeloven § 17-1.

Nærmere om bedømmelsen

Det er tale om en sammenliknende øvelse hvor evnen til å vise oversikt over og forståelse for hovedlinjer, grunnprinsipper og hensyn er viktigere enn detaljkunnskap. Her som ellers skal

metodiske ferdigheter og evnen til å forankre resonnementer i rettskilder telle med i vurderingen av kandidatenes ferdigheter.

Oslo, 24. mai 2022

Jo Ørjasæter